

פרשת שלח – תפילה אל המתים

בפרשה נאמר על המרגלים ששלח משה: "ויעלו בנגב ויבא עד חברון" (יג כב)

על פסוק זה שאלו רבותינו במסכת סוטה (לד:): מדוע נאמר "ויבא עד חברון" בלשון יחיד, הרי הפסוק מתחיל בלשון רבים "ויעלו בנגב"?

על שאלה זו ענה רבא: מלמד שפירש כלב מעצת המרגלים והלך ונשתטח על קברי אבות, אמר להם: אבותי בקשו עלי רחמים שאנצל מעצת המרגלים. כלומר רק כלב הלך לחברון ולכן הפסוק בלשון יחיד.

על הליכתו של כלב להשתטח על קברי האבות בחברון דנו הפוסקים האם אין כאן חשש של איסור - דורש אל המתים, שהרי בספר דברים (יח י"ב) נאמר: "לא ימצא בך מעביר בנו וביתו באש... ודורש אל המתים".

הב"ח ביורה דעה (סוף סימן ריז) כתב שכלב הלך לקברי האבות בחברון כדי להתפלל לה', ולא כדי להתפלל אל המתים, והוא בחר להתפלל דווקא שם, כי מקום קבורת האבות הוא מקום קדוש והתפילה שם נשמעת יותר, והוסיף הב"ח שכבר נהגו להתפלל ליד קברים, אבל צריך להתפלל לה' שיענה לבקשה בזכות הצדיק הקבור שם.

הב"ח כתב שיש מקור למנהג הזה מדברי הזוהר לפרשת אחרי מות, שם מובאים דברי רב ייסא שאמר שבזמן עצירת גשמים הולכים אל המתים להתפלל להורדת גשם, ואין בזה איסור דורש אל המתים, כי מה שנאסר לדורש אל המתים הכוונה לרשעים שגם בחייהם נקראים מתים, אבל מתי ישראל גם במותם נקראים חיים, לכן מותר להתפלל אליהם שיהיו מליצי יושר.

המהרי"ל כתב בהלכות תענית שהמתפלל לא יבקש מהמת שיעזור, אלא יבקש מה' שיעזור בזכות הנפטר הקבור שם.

כתב הרמ"א בהלכות ערב ראש השנה (סימן תקפא סעיף ד): יש מקומות נוהגים לילך על הקברות ולהרבות שם תחינות, ונותנים שם צדקה לעניים.

המשנה ברורה שם (ס"ק כז) כתב את טעם המנהג: בית הקברות הוא מקום מנוחת הצדיקים והתפילה מתקבלת שם יותר, אך אל יתפלל אל המתים אלא יבקש מהשם יתברך שייתן עליו רחמים בזכות הצדיקים שוכני עפר.

הרב טיקוצ'ינסקי בספרו גשר החיים כתב שיש מתירים גם לדבר אל המת ולומר לו: תהיה מליץ יושר ותתפלל בעדנו לקב"ה.

זכות התפילה ליד קברי האבות בחברון עמדה לכלב לעמוד מול המרגלים שהוציאו את דיבת הארץ ולהגיד: "עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה" (יג ל) ובכך זכה כלב להיכנס לארץ ישראל ולקבל את חברון לנחלה.